

s1o / CONGRES
Samen van doelen naar onderwijs

 Programma →

50 JAAR
een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

slo / CONGRES

21 NOVEMBER / NBC / NIEUWEGEIN

Voorwoord

Goed onderwijs vraagt om voortdurende keuzes. Wat vinden we belangrijk dat leerlingen leren? En hoe vertaal je die landelijke doelen naar betekenisvol onderwijs in de klas? Tijdens het SLO-congres 2025 staan we stil bij precies die vragen.

De afgelopen jaren is er samen met het onderwijsveld hard gewerkt aan de actualisatie van de kerndoelen en examenprogramma's. Daarmee ligt er een stevig fundament voor het landelijk curriculum. Maar het echte werk begint in de scholen zelf: in de klas, waar leraren, schoolleiders en begeleiders de doelen omzetten in inspirerend en effectief onderwijs.

Op vrijdag 21 november gaan we daar samen over in gesprek tijdens het congres Samen van doelen naar onderwijs. Je maakt kennis met het geactualiseerde curriculum, hoort van experts en leraren hoe zij de vertaalslag maken naar de praktijk en ontdekt wat dit betekent voor jouw onderwijs.

Het wordt een dag vol inspiratie, met boeiende sprekers, verdiepende gesprekken en praktische voorbeelden die je direct kunt gebruiken. Van live podcasts tot interactieve sessies, van presentaties over de nieuwe kerndoelen tot lezingen van bekende onderwijskundigen.

Er is een rijk aanbod om uit te kiezen.

Zin in een dag vol verdieping, ontmoeting en uitwisseling? Met inzichten die je meteen kunt gebruiken in je eigen onderwijspraktijk. Samen verkennen we hoe je met het vernieuwde curriculum richting geeft aan betekenisvol onderwijs: onderwijs dat leerlingen verder helpt in hun ontwikkeling én voorbereidt op hun toekomst.

Kortom: een congres dat je niet wilt missen. We kijken ernaar uit je te ontmoeten op 21 november!

Jindra Divis

Voorzitter van het bestuur van SLO

Programma

09:00 – 10:00 uur
Inloop met koffie & thee

10:00 – 11:15 uur
Plenaire opening

11:15 – 11:45 uur
Pauze

11:45 – 12:45 uur
Ronde 1 / Keuze uit lezingen en sessies

12:45 – 13:45 uur
Lunch

13:45 – 14:45 uur
Ronde 2 / Keuze uit lezingen en sessies

14:45 – 15:15 uur
Pauze

15:15 – 16:15 uur
Ronde 3 / Keuze uit lezingen en sessies

16.15 uur
Borrel

“Je gaat naar huis met een tas vol informatie, waaronder het kerndoelenboek.”

Opening | Talkshow

We openen het congres met een dynamische talkshow, gepresenteerd door Sofie van den Enk. Laat je inspireren tijdens een mini-college van Louise Elffers (voorzitter van de Onderwijsraad). Ontdek met Bernard Teunis (manager actualisatie SLO) en tafelgasten uit de onderwijspraktijk wat het geactualiseerde curriculum betekent voor scholen en leraren. Ook gaan we in gesprek met demissionair staatssecretaris van OCW Koen Becking en Jindra Divis (voorzitter van het bestuur van SLO) sluit af met een persoonlijke boodschap. Dit alles wordt versterkt door verrassende intermezzo's - gemaakt voor én door het onderwijs.

Sofie van den Enk

Journalist en presentator Sofie van den Enk is de dagvoorzitter. Ze maakte talloze programma's voor radio en tv, waaronder De Keuringsdienst van Waarde, en won de 14e editie van Wie is de Mol. Ze is ambassadeur voor Edukans en zet zich in voor Stichting 113 Zelfmoordpreventie en mentale gezondheid in het algemeen. Samen met het tijdschrift LINDA, maakte ze de podcast 113 met Sofie. Daarnaast schreef Sofie de boeken De Melkfabriek en De Schoolfabriek samen met Eva Munnik en was ze columnist voor Opzij en Ouders van Nu.

Louise Elffers

Louise Elffers is voorzitter van de Onderwijsraad. Daarnaast is ze bijzonder hoogleraar Kansengelijkheid in het onderwijs bij de Universiteit van Amsterdam en lector Kansrijke Schoolloopbanen in een Diverse Stad aan de Hogeschool van Amsterdam. Een rode draad in haar werk is het tegengaan van kansenongelijkheid in het onderwijs. Louise zet zich actief in voor het versterken van verbindingen tussen wetenschap, beleid en praktijk, met ruimte voor verschillende perspectieven en soorten kennis.

Koen Becking

Koen Becking is sinds september 2025 demissionair staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Hij studeerde politicologie en promoveerde op arbeidsvoorwaardenbeleid. Voor zijn politieke loopbaan was hij onder meer bestuursvoorzitter van Tilburg University en Nyenrode Business Universiteit. In zijn huidige rol richt hij zich op het funderend onderwijs en zet hij zich onder meer in voor het verbeteren van de basisvaardigheden van leerlingen, voldoende goede leraren én schoolleiders en een veilige, inclusieve leeromgeving.

Bernard Teunis

Bernard Teunis is manager actualisatie curriculum bij SLO. Hij geeft leiding aan het SLO-programma waarbinnen het landelijk curriculum wordt geactualiseerd (kerndoelen po onderbouw vo, en (v)so/ examenprogramma's vo). Na een aantal jaren als leraar po te hebben gewerkt, heeft hij vanuit de Universiteit Twente scholen begeleid in verbetertrajecten. Daarna is hij werkzaam geweest bij de PO-Raad.

Jindra Divis

Jindra Divis is voorzitter van het bestuur van SLO. Jindra begon als docent Oost-Europese geschiedenis aan de Universiteit van Leiden. En werkte vervolgens als manager en bestuurder bij Nuffic en Europees Platform. Jindra heeft verschillende nationale en internationale bestuurs- en toezichthoudende functies gehad en is nu voorzitter van de Raad van Toezicht van het Samenwerkingsverband PO Apeldoorn. Ook is hij bestuurslid (*outgoing president*) van CIDREE, het *Consortium of Institutions for Development and Research in Education in Europe*.

Ronde 1 11:45 – 12:45 uur

Algemene lezingen en sessies

- 1.1 Leerlingen zijn meer in beeld dan ooit – maar zien we ze nog wel?
- 1.2 Schoolontwikkeling vanuit de bedoeling: bouwen aan een krachtig curriculum!
- 1.3 Digitale geletterdheid: van kerndoelen naar praktijk
- 1.4 De impact van taalgericht vakonderwijs: praktijkvoorbeelden uit het vmbo
- 1.5 Naar nieuwe referentieniveaus taal en rekenen

Extra

- 1.6 Voorstelling MOED

Sessies po en onderbouw vo

- 1.7 Waarom schrijven moeilijk is – en hoe we het samen makkelijker maken
- 1.8 De kracht van conceptueel begrip
- 1.9 Wiskundige attitude en de nieuwe kerndoelen rekenen en wiskunde
- 1.10 Van kleuter tot groep 8: zo geef je vorm aan democratische betrokkenheid
- 1.11 Mind the gap: de doorlopende lijn Engels van po naar vo
- 1.12 Functionele kerndoelen burgerschap en digitale geletterdheid in de praktijk
- 1.13 De rol van de schoolleider in curriculumontwikkeling (po)
- 1.14 Hoe krijg je grip op de kwaliteit van je curriculum?
- 1.15 Evidence-informed werken in begeleide leernetwerken

Sessies bovenbouw vo

- 1.16 Artistiek-creatief vermogen, actualisatie en het nieuwe vak film
- 1.17 Nieuwe programma's wiskunde vmbo: nieuwe kansen!
- 1.18 Fase van beproeven NLT en O&O
- 1.19 Conceptexamenprogramma's biologie: wat staat er in en hoe gaat het verder?
- 1.20 Actualisatie examenprogramma's maatschappijkunde en maatschappijwetenschappen
- 1.21 Samen bouwen aan de centrale examens van morgen
- 1.22 Gebruik de ruimte in toetsing
- 1.23 Van eindterm naar praktijk – LOB als gezamenlijke opdracht

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

1.1 Leerlingen zijn meer in beeld dan ooit – maar zien we ze nog wel?

Bert Wienen, onderwijspsycholoog en onderzoeker, Pedagogisch Perspectief

In tijden van personalisering, eigen leerlijnen en maatwerk staat de leerling steeds vaker centraal. Het woord monitoring is bezig aan een onstuitbare opmars. Alles wordt gevolgd, geregistreerd, in beeld gebracht. Maar wie echt kijkt, ziet een paradox: we hebben leerlingen meer in beeld dan ooit – en toch lijken we ze steeds minder te zien. Vaak zien we een leerling niet als mens-in-wording, maar als optelsom van data, gedrag en ondersteuningsbehoeften. In deze lezing verkennen we de pedagogische kern van inclusief onderwijs: niet het optimaliseren van individuele trajecten, maar het ontwerpen van een curriculum dat betekenisvol, wereldgericht en verbindend is. Inclusief onderwijs begint niet bij het aanpassen aan de uitzondering, maar bij het stellen van de vraag: wat is goed onderwijs voor iedereen?

1.2 Schoolontwikkeling vanuit de bedoeling: bouwen aan een krachtig curriculum!

Luc Sluijsmans, bestuurder/lid CvB Openbaar Onderwijs aan de Amstel, keynote-spreker SLO-congres 2024

Schoolontwikkeling is complex: hoe houd je als leraar, schoolleider en bestuurder koers en blijf je sturen op wat echt telt: het goede voor de leerling? Luc Sluijsmans deelt in zijn lezing vijf centrale vraagstukken uit

zijn model 'Sturen op balans in schoolontwikkeling'. Hij deelt zijn kennis en ervaring over hoe scholen inhoudelijk en bedrijfsmatig in balans blijven, met aandacht voor: (1) de bedoeling: kern van onderwijs, (2) leiderschap en samenwerking, (3) de samenhang tussen curriculum, team en organisatie, (4) kwaliteit, toezicht en verantwoording en (5) het interne en externe krachtenveld waarin scholen opereren. Luc focust vooral op praktische inzichten. Je krijgt een praatplaat die inzichtelijk maakt hoe je van kerndoelen en eindtermen komt tot duurzame schoolontwikkeling.

1.3 Digitale geletterdheid: van kerndoelen naar praktijk

Barend Last, auteur, spreker, leraar en onderwijsmaker

In deze sessie ontdek je hoe digitale geletterdheid een volwaardige plek krijgt in het onderwijs. We verkennen de laatste inzichten uit internationaal onderzoek, bespreken de recent ontwikkelde kerndoelen digitale geletterdheid en kijken hoe je deze doelen vertaalt naar de dagelijkse praktijk. Maak kennis met het concept 'digiplezier': hoe koppel je digitale vaardigheden aan motivatie en plezier in leren? Barend geeft praktische handvatten waarmee je direct aan de slag kunt in je lessen.

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

1.4 De impact van taalgericht vakonderwijs: praktijkvoorbeelden uit het vmbo

Lieke Holdinga, postdoctoraal onderzoeker, Universiteit van Amsterdam, Jannet van Drie, universitair hoofddocent, Universiteit van Amsterdam, Mireille Dorothea, leraar biologie, Maaswaal College Wijchen en Luuk Knuiman, leraar natuur- en scheikunde, Maaswaal College Wijchen

Een schooljaar lang gingen lerarenteams van acht vmbo-scholen aan de slag met een scholingstraject in taalgericht vakonderwijs (TVO). We onderzochten wat de impact was van deze training. Wat verandert er in de kennis en opvattingen van leraren over TVO? Hoe vertalen ze die kennis naar hun eigen lespraktijk? De leraren ontwikkelden lessen waarin ze de principes van TVO verwerkten. Dat sluit aan bij de nieuwe conceptkerndoelen, die taalontwikkeling in alle leergebieden benadrukken. In deze sessie ontdek je inspirerende lesvoorbeelden en krijg je de belangrijkste onderzoeksresultaten aangereikt.

1.5 Naar nieuwe referentieniveaus taal en rekenen

Jeroen Bron, programmateam actualisatie, SLO en Carlijn Pereira, senior beleidsmedewerker, ministerie van OCW

De komende jaren worden de nieuwe kerndoelen en examenprogramma's ingevoerd. Wat betekent dat voor het Referentiekader Taal en Rekenen? Het Referentiekader kent verschillende beperkingen. Wat is de meerwaarde van referentieniveaus en hoe kunnen die goed aansluiten

bij kerndoelen en eindtermen? Waar is het onderwijs mee geholpen, of juist niet? In deze sessie bespreken we analyses, scenario's en adviezen hierover en we gaan in op vervolgstappen.

Extra

1.6 Voorstelling MOED

Mahfoud Mokaddem, acteur en docent Burgerschap en Ralf Gerritse, muzikant, Stadsgezelschap PS|theater Leiden

Mahfoud Mokaddem neemt je mee naar zijn klaslokaal op het mbo 1. Hij stelt je voor aan Reza, Dayenne, Teun en al die andere leerlingen voor wie niemand ooit een vlag hijst. Mahfoud herkent zich in hen. Want ooit was hij ook zo: een jongen die altijd achterin zit. In de klas, in de bus, in de maatschappij. MOED is stand-up storytelling en vertelt het verhaal van die ene leraar die jou wel ziet, van leerlingen die een steuntje in de rug verdienen en collega's die je niet begrijpen. Een voorstelling over leerlingen en leraren die weinig aansluiting vinden bij het onderwijssysteem en zich afvragen: waar doe ik het voor?

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

1.7 Waarom schrijven moeilijk is – en hoe we het samen makkelijker maken

Fien De Smedt, professor, Universiteit Gent

Schrijven is een van de meest complexe vaardigheden die we van leerlingen vragen. Het vraagt om taalvaardigheid, denkvaardigheid en een goed schrijfproces. Geen wonder dat veel leerlingen worstelen met schrijven. In deze lezing ontdek je waarom schrijven zo lastig is en hoe effectief, evidence-informed schrijfonderwijs vanuit actuele kerndoelen eruitziet. Je krijgt concrete inzichten en praktische handvatten om leerlingen te helpen betere schrijvers te worden.

1.8 De kracht van conceptueel begrip

Geeke Bruin-Muurling, zelfstandig vakdidacticus rekenen-wiskunde en wiskunde

Het reken- en wiskundeonderwijs is in beweging. Er komt steeds meer aandacht voor functionele gecijferdheid: in de nieuwe kerndoelen, examenprogramma's en het mbo. Concepten en conceptueel begrip spelen een belangrijke rol in al deze ontwikkelingen. In deze interactieve lezing onderzoekt Geeke samen met jou wat conceptueel begrip betekent. Je krijgt voorbeelden van hoe conceptueel begrip onderwerpen in de doorlopende lijn verbindt en je ontdekt welke rol conceptueel begrip speelt bij het ontwikkelen en versterken van basisvaardigheden.

1.9 Wiskundige attitude en de nieuwe kerndoelen rekenen en wiskunde

Marc van Zanten, curriculumontwikkelaar rekenen en wiskunde, NVORWONVvW werkgroep po-vo, SLO, Hugo Mulder, leraar wiskunde en junior onderzoeker, Zaanlands Lyceum/Hogeschool Utrecht, NVORWO-NVvW werkgroep po-vo

De ontwikkeling van een wiskundige attitude is een overkoepelend kerndoel bij rekenen en wiskunde voor po, so en onderbouw v(s)o. Maar wat houdt dit kerndoel precies in? Hoe herken je een wiskundige attitude bij leerlingen? En wat kun je als leraar doen om die ontwikkeling te stimuleren? Hoe staat het eigenlijk met jouw eigen wiskundige attitude? Ga met ons op zoek naar antwoord op deze vragen en ontdek wat je hierover kunt leren van je collega's.

1.10 Van kleuter tot groep 8: zo geef je vorm aan democratische betrokkenheid

Maike Oberink, curriculumontwikkelaar burgerschap, SLO en Johannes Visser, leraar, De Ronde Maat in Rijssen en lid van het kerndoelenteam burgerschap

Hoe geef je democratische betrokkenheid van leerlingen een plek op school? In deze sessie verkennen we de kerndoelen burgerschap, met speciale aandacht voor democratische betrokkenheid. Johannes laat zien hoe zijn school dit structureel heeft ingebed in een doorlopende

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

leerlijn van groep 1 tot en met 8. Je ontdekt hoe je al bij kleuters de basis legt voor democratische betrokkenheid en hoe je dit verder vormgeeft in de andere groepen. Daarnaast krijg je praktische tips om dit thema te monitoren.

1.11 Mind the gap: de doorlopende lijn Engels van po naar vo

Machteld Moonen en Loes Groen, curriculumontwikkelaars MVT, SLO en Helen de Lange, leraar en vakspecialist Engels, basisschool De Veldraker Nieuwegein en Judith Hagedoorn, leraar Engels vmbo, Regius College Schagen

De doorlopende lijn Engels po-vo vormt al jarenlang een uitdaging. Voor het po was het onduidelijk wat er van leerlingen verwacht werd. Leerlingen stroomden zeer divers het vo in. Sommige leerlingen hadden nauwelijks Engels gehad, terwijl andere leerlingen al heel goed waren in Engels. Nu hebben we kerndoelen Engels po en vo in samenhang ontwikkeld. Wat betekent dit voor de doorlopende leerlijn met behoud van eigenheid van beide schoolsoorten? In deze sessie kijken we naar het Europees referentiekader (ERK), hoe je omgaat met niveauverschillen, interculturele verschillen, communicatieve competentie en wereldburgerschap en hoe je een basiswoordenschat leert en gebruikt, van po tot vo.

1.12 Functionele kerndoelen burgerschap en digitale geletterdheid in de praktijk

Annette van der Laan en Iris Verbruggen, curriculumontwikkelaars gespecialiseerd onderwijs, SLO, Vincent Verhoeven, ICT-coördinator Lichtenbeek/I-coördinator, De Onderwijsspecialisten en Anke Visser, leraar, College Ariane de Ranitz, afdeling dagbesteding en arbeid, Utrecht

Burgerschap en digitale geletterdheid zijn belangrijk voor alle leerlingen, ook in het gespecialiseerd onderwijs. Deze sessie gaat over de functionele kerndoelen burgerschap en digitale geletterdheid en hoe je er in de praktijk mee aan de slag gaat. We geven een toelichting op de functionele kerndoelen voor het gespecialiseerd onderwijs. Daarna krijg je praktijkvoorbeelden hoe je werkt met deze kerndoelen.

1.13 De rol van de schoolleider in curriculumontwikkeling (po)

Nora Steenbergen-Penterman, curriculumontwikkelaar po, SLO en Michelle Homburg, directeur, Dalton IKC Plechelmus, Hengelo

Als schoolleider vertaal je samen met je team de kerndoelen en werk je aan je curriculum. Je versterkt basisvaardigheden, stimuleert meertaligheid of bent bezig met formatief evalueren. Hoe voer je het gesprek over het curriculum met je team? We onderzoeken via afwisselende actieve werkvormen wat je rol is, hoe je hier invulling aan geeft en wat je daarvoor nodig hebt. Je ontvangt praktische tools waarmee je direct aan de slag kunt op je school.

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

1.14 Hoe krijg je grip op de kwaliteit van je curriculum?

Hanna Beuling, curriculumontwikkelaar vo, SLO, Nicole Rexwinkel, kwaliteitscoördinator Basisschool Bonifatius, Enschede

Als je je onderwijs verder wilt ontwikkelen, moet je aan veel dingen denken. Je analyseert, ontwikkelt en evalueert. Onderweg kom je vragen tegen over de kwaliteit van je product of ontwikkeling. Is het doel voor iedereen scherp? Weten we waar de vernieuwing aan moet voldoen? Heeft het voldoende kwaliteit? Allemaal vragen die in deze interactieve sessie aan bod komen en die we vanuit de praktijk bekijken. Je ontvangt tools waarmee je direct een werkwijze kunt ontwikkelen voor kwaliteit.

1.15 Evidence-informed werken in begeleide leernetwerken

Hedwig van Schie en Siebe ten Have, onderwijscoördinatoren Masterplan basisvaardigheden, ministerie van OCW

Hoe kom je van zicht op het onderwijs in de klas tot wetenschappelijk onderbouwde interventies? Hoe versterken scholen basisvaardigheden, samen met OCW? Evidence-informed werken geeft je een heldere en eenvoudige structuur om verbeteringen in de lespraktijk te vertalen naar het handelen van de schoolleider. We nemen je mee in de begeleide leernetwerken van OCW om evidence-informed te werken aan basisvaardigheden. Je krijgt praktijkvoorbeelden en concrete materialen om zelf aan de slag te gaan.

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

1.16 Artistiek-creatief vermogen, actualisatie en het nieuwe vak film

Jansje Meijman, Kris van Veen, Moniek Warmer, curriculumontwikkelaars vo, SLO en leden van de vakvernieuwingscommissie

Hoe bereid je leerlingen voor op een wereld waarin kunst, cultuur en mondiale perspectieven steeds belangrijker worden? Neem een kijkje in de actualisatie van de examenprogramma's voor kunst en cultuur, inclusief het nieuwe vak film. Artistiek-creatief vermogen kun je nu al ontwikkelen in je lespraktijk.

1.17 Nieuwe programma's wiskunde vmbo: nieuwe kansen!

Harm Selten, Maarten De Boeck en Madeleine Vliegenthart, curriculumontwikkelaars wiskunde vo, SLO, Linda de Smet, leraar wiskunde, Scholengroep Pontes Goes en Eddy Poortman, leraar wiskunde, Aeres vmbo Heerenveen

De conceptexamenprogramma's wiskunde voor vmbo-bb, -kb en -gl/tl zijn definitief, nadat negen scholen in 2024-2025 les hebben gegeven in deze programma's. De leraren vertellen je in deze sessie over hun ervaringen. Wat verandert er voor je lessen? Werken met datasets heeft nu een plek in het wiskundeonderwijs. Daar gaan we het over hebben, met speciale aandacht voor de nieuwe eindterm 'De leerling geeft in een concrete situatie één of meerdere univariate datasets weer met behulp van ICT'.

1.18 Fase van beproeven NLT en O&O

Erik Woldhuis, curriculumontwikkelaar natuurkunde en Marijn Meijer, curriculumontwikkelaar scheikunde, SLO, leraar NLT en O&O, fase van beproeven

Dit schooljaar beproeven scholen de conceptexamenprogramma's Natuur Leven en Technologie (NLT) en Onderzoek en Ontwerpen (O&O). Volgend schooljaar zijn de vakken biologie, natuurkunde en scheikunde aan de beurt. Wat houdt beproeven in? Hoe pakken we dat aan bij NLT en O&O en wat zijn de ervaringen van leraren? In deze sessie hoor je welke aspecten van de conceptexamenprogramma's van NLT en O&O we beproeven, waar ze in overeenkomen en verschillen, en wat de vakken van elkaar en de fase van beproeven kunnen leren.

1.19 Conceptexamenprogramma's biologie: wat staat er in en hoe gaat het verder?

Thijs Goedegebure en Aafke Oldenbeuving, curriculumontwikkelaars biologie, SLO, Michiel Kroon, leraar havo/vwo, Montessori Lyceum, Amsterdam en Tess Bierhuizen, leraar vmbo biologie, 2College Durendael, Oisterwijk

De nieuwe conceptexamenprogramma's voor biologie hebben veel aandacht voor samenhang, binnen biologie en met de andere natuurwetenschappelijke vakken. Ze bieden veel kansen om leerlingen aan het denken te zetten en relevant onderwijs te geven. In deze sessie maak je kennis met vernieuwde en nieuwe inhoud. We dagen je uit om na te denken over wat dit betekent voor jouw onderwijs. En je hoort hoe het verder gaat.

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

1.20 Actualisatie examenprogramma's maatschappijkunde en maatschappijwetenschappen

Han Noordink en Lars van der Bruggen, curriculumontwikkelaars vo, maatschappijkunde/maatschappijwetenschappen, SLO

Van september 2025 tot zomer 2027 ontwikkelt een vakvernieuwingscommissie de conceptexamenprogramma's van maatschappijkunde op het vmbo en maatschappijwetenschappen op havo-vwo. Een goede afstemming tussen beide vakken en met de geactualiseerde programma's van maatschappijleer is belangrijk. Die laatste zijn omvangrijker geworden en richten zich meer op burgerschap. We belichten de curriculaire uitdagingen en belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen die een plek moeten krijgen in de nieuwe programma's. We verkennen met jou de mogelijkheden, wensen en verwachtingen. De resultaten uit deze sessie geven we mee aan de vakvernieuwingscommissie.

1.21 Samen bouwen aan de centrale examens van morgen

Laura van den Berg, clustermanager en Jan van Miert, programmamanager, College voor Toetsen en Examens

We werken volop aan nieuwe examenprogramma's en syllabi — maar hoe ziet de volgende stap eruit? In deze interactieve sessie kijken we vooruit naar de centrale examens van de toekomst. Wat is er nodig om deze succesvol te ontwikkelen en implementeren? Aan de hand van prikkelende stellingen gaan we met jou in gesprek over de rol van voorbeeldexamens, effectieve implementatiestrategieën en hoe je digitale ambities waarmaakt. Denk mee, deel je visie en help vorm te geven aan de examens van morgen!

1.22 Gebruik de ruimte in toetsing

Tes Schmeink, beleidsadviseur en projectleider, VO-raad

Bij een nieuw curriculum hoort passende toetsing. Leerlingen willen weten of ze goed op weg zijn, en leraren of hun onderwijs voldoende begeleidt en uitdaagt. De keuzes voor vorm en inhoud van toetsing bepalen in sterke mate het uiteindelijke onderwijs. Vaak zijn we ons niet bewust van de keuzeruimte. In deze sessie verken je de ruimte in het schoolexamen. Welke keuzes heb je gemaakt en welke keuzes kun je maken als je de verplichtingen kent en weet wat je verder kunt doen in lijn met de idealen van je school?

1.23 Van eindterm naar praktijk – LOB als gezamenlijke opdracht

Jocelyn Pleumeekers, curriculumontwikkelaar Nederlands, SLO en Hans Roorda, regiocontactpersoon midden, Expertisepunt LOB en decaan havo/vwo, GSG Guido, Amersfoort

In alle geactualiseerde examenprogramma's vind je een nieuwe, vakoverstijgende eindterm LOB (loopbaanoriëntatie en -(studie) begeleiding). Maar wat staat daar precies in? Waarom is LOB van alle vakken en hoe geef je hier in de praktijk handen en voeten aan? In deze sessie kijken we welke keuzes zijn gemaakt in het curriculum en waarom, en wat die betekenen voor je werk in de klas. We verkennen samen hoe vakinhoud, reflectie en toekomstperspectief elkaar versterken – bijvoorbeeld in een profielwerkstuk, project of sectoropdracht. Je gaat zelf aan de slag met het vertalen van de eindterm naar jouw vakcontext, lespraktijk en leerlingen.

Ronde 2 13:45 – 14:45 uur

Algemene lezingen en sessies

- 2.1** De plek van toetsing in een uitdagend curriculum
- 2.2** Individuele en maatschappelijke doelen voor goed onderwijs
- 2.3** Mensen veranderen!
- 2.4** Alle talen in de klas in actie

Extra

- 2.5** Live-opname 'Tjipcast' met dr. Tjip de Jong: Hoe vertaal je geactualiseerde kerndoelen naar het onderwijs in de klas?

Sessies po en onderbouw vo

- 2.6** Van kerndoelen naar onderwijs - leerlijnen Nederlands
- 2.7** De impact van de kerndoelen Nederlands op de keuze voor je leermiddelen
- 2.8** Teamgids burgerschap: versterk het fundament onder je burgerschapsonderwijs
- 2.9** Van kerndoelen naar goed onderwijs in digitale geletterdheid
- 2.10** Leren over maatschappelijke en natuurwetenschappelijke vraagstukken in het po
- 2.11** Een één-tweetje tussen gymles en kerndoelen
- 2.12** Taal in beweging. Taalvariatie en taalverandering in de klas
- 2.13** Een prachtig huwelijk: burgerschap en kunst
- 2.14** Rijke leerlijnen: gemaakte keuzes
- 2.15** De rol van de schoolleider in

curriculumontwikkeling (vo)

- 2.16** Kerndoelen in de wet: de wondere wereld van wet- en regelgeving

Sessies bovenbouw vo

- 2.17** Verwachtingen van leerlingen
- 2.18** Aandacht voor maatschappij en natuur met de conceptexamenprogramma's wiskunde havo-vwo
- 2.19** Het nieuwe maatschappijleer in de praktijk
- 2.20** Conceptexamenprogramma's natuurkunde: wat staat erin en hoe gaat het verder?
- 2.21** Conceptexamenprogramma's scheikunde: wat staat er in en hoe gaat het verder?
- 2.22** Werken aan vernieuwende meetinstrumenten
- 2.23** Praktijkgerichte programma's havo

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

2.1 De plek van toetsing in een uitdagend curriculum

Dominique Sluijsmans, lector Integrale Curriculumontwikkeling en zelfstandig onderwijskundige, Sluijsmans Onderwijsadvies

Leerlingen ervaren toetsen nog vaak als springen door brandende hoepels, met het halen van een voldoende als doel. De meest voorkomende studeerstrategie is hard blokken, net voor het toetsmoment. 'Weten, zweten, weer snel vergeten' leidt tot momentprestaties en zegt weinig over beheersing of begrip. Zonde, want toetsing kan juist een enorm positieve impact hebben op leren en motivatie. Je krijgt handvatten hoe je toetsing een gezonde plek geeft in het curriculum. Ontdek wat toetsing precies is en waarom het zo belangrijk is voor leren en onderwijzen. Met voorbeelden van didactische toetsing.

2.2 Individuele en maatschappelijke doelen voor goed onderwijs

Eddie Denessen, hoogleraar Onderwijs en sociale ongelijkheid, Radboud Universiteit, Nijmegen

In Nederland geven kerndoelen richting aan het onderwijs. Dit zijn doelen voor de individuele leerling. Maar daarnaast heeft het onderwijs ook maatschappelijke doelen, zoals eerlijke kansen voor vervolgonderwijs en de arbeidsmarkt en een duurzame en goed functionerende democratische samenleving. Deze doelen vereisen andere reflecties op kwalitatief goed onderwijs. Samen gaan we die doelen verkennen.

2.3 Mensen veranderen!

Hermien Wiechers PhD, bestuurssecretaris, Hogeschool Leiden

Het onderwijs is voortdurend in beweging en vraagt veel van leraren. Hoe begeleid je hen in een veranderproces? Wat motiveert hen? En welke triggers beïnvloeden hun veranderbereidheid? Hermien Wiechers deed jarenlang onderzoek naar hoe mensen reageren op veranderingen en hoe dit hun arbeidsrelatie – en motivatie – beïnvloedt. Aan de hand van het 'psychologisch contract' legt ze de triggers uit die je kan herkennen, en hoe hiermee om te gaan. Je leert signalen te identificeren vanuit organisatie, team en individu, en hoe je daarop inspeelt. Want mensen vormen de sleutel tot succesvolle veranderingen.

2.4 Alle talen in de klas in actie

Niklas Abel, promovendus, Hogeschool van Amsterdam/Universiteit van Amsterdam, docent en coördinator Duitse taalvaardigheid, Rijksuniversiteit Groningen en Eline van Batenburg, docent/onderzoeker, Hogeschool van Amsterdam

Het wordt al jaren geroepen: benut de meertaligheid in je klas! Ook de nieuwe kerndoelen en eindtermen voor Nederlands en MVT pleiten voor het actief inzetten van de taal en cultuur van onze leerlingen. Maar hoe doe je dat? Dat is de kernvraag in ons onderzoeksproject 'Kansrijk talenonderwijs'. In deze sessie leggen we uit hoe het meertalige brein werkt. Je krijgt voorbeelden van taal- en cultuurinclusieve lesactiviteiten en handvatten om je eigen lessen een meertalige draai te geven. Je gaat ook zelf aan de slag met het uitwerken van een lesidee.

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

Extra

2.5 Live-opname 'Tjipcast' met dr. Tjip de Jong: Hoe vertaal je geactualiseerde kerndoelen naar het onderwijs in de klas?

Tjip de Jong: docent Master Curriculum Ontwikkeling Primair Onderwijs, Radboud Universiteit Nijmegen, wetenschapper, schrijver en maker van Tjipcast.

Kom naar de live-opname van Tjipcast, de podcast van Tjip de Jong. In deze sessie voor **schoolleiders po** gaat hij in gesprek met inspirerende gasten over hoe je de kerndoelen vertaalt naar een schoolcurriculum dat past bij je onderwijsvisie en jouw leerlingen. Hoe creëer je een leeromgeving waarin niet de lesstof, maar de leerling centraal staat? Een uitnodiging om anders te kijken naar curriculumontwikkeling op school, leren en lesgeven. Tijdens het gesprek kun je vragen stellen aan de tafelgasten en Tjip.

Let op: tijdens deze sessie maken we audio- en video-opnames. Door deel te nemen, geef je toestemming voor het gebruik en openbaar delen van dit materiaal.

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

2.6 Van kerndoelen naar onderwijs - leerlijnen Nederlands

Katinka de Croon, curriculumontwikkelaar Nederlands po, SLO en Annemarie Balster, schoolleider en leraar basisschool de Zaaier, Teuge, klankbordgroep leerlijnen Nederlands

De kerndoelen Nederlands zijn ambitieus en betekenisvol geformuleerd. Daarmee leggen ze de basis voor rijk taalonderwijs. SLO helpt scholen met de vertaling naar de praktijk van je onderwijs door voorbeeldmatige leerlijnen. Deze leerlijnen bieden handvatten voor goed taalonderwijs in een doorgaande lijn, vanaf de voorschool tot en met de onderbouw vo. Tijdens de sessie krijg je een beeld van de uitdagingen en dilemma's bij het ontwikkelen van deze leerlijnen. Ervaar hoe de leerlijnen houvast en ruimte bieden en hoe praktische doorkijkjes je ondersteunen en inspireren bij de vertaling van leerlijnen naar je onderwijs.

2.7 De impact van de kerndoelen Nederlands op de keuze voor je leermiddelen

Joanneke Prenger, curriculumontwikkelaar Nederlands (po), SLO en Margje van der Velden, leraar en taal- en leescoördinator, basisschool De Luithorst, Nijmegen

De geactualiseerde kerndoelen Nederlands gelden vanaf volgend schooljaar voor alle scholen. Wat betekent dat voor je taalonderwijs? Sluit je aanbod nog aan, of moet je iets aanpassen om aan de kerndoelen te voldoen? Welke leermiddelen kies je? Daarvoor is het Kwaliteitskader Leermiddelen Taal ontwikkeld. In deze sessie verkennen we het

kwaliteitskader, dat je als leraar po en so een leidraad biedt om met elkaar het gesprek te voeren over de kwaliteit van leermiddelen. Op deze wijze ondersteunt het kader je bij het maken van beredeneerde keuzes voor je taalonderwijs.

2.8 Teamgids burgerschap: versterk het fundament onder je burgerschapsonderwijs

Maaïke Oberink, curriculumontwikkelaar burgerschap en Liesbeth Pennewaard, curriculumontwikkelaar moderne vreemde talen, SLO

Werk je al aan burgerschap, maar ontbreekt het nog aan samenhang en een gedeeld beeld binnen je team? Dan is deze werksessie iets voor jou. Maak kennis met werkvormen en activiteiten uit de Teamgids Burgerschap om de dialoog te voeren, je leerlingenpopulatie in beeld te brengen en samen te bouwen aan een gedeelde visie op jouw school. Je krijgt praktische handvatten om met je collega's het burgerschapsonderwijs te versterken en af te stemmen.

2.9 Van kerndoelen naar goed onderwijs in digitale geletterdheid (po)

Gäby van der Linde en Martin Klein Tank, curriculumontwikkelaars po, SLO

In onze samenleving spelen digitale technologie en digitale media een grote rol. Onderwijs in digitale geletterdheid zorgt dat leerlingen de kennis en vaardigheden krijgen om veilig en verantwoord deel te nemen aan de samenleving. Digitale geletterdheid behoort daarmee tot de

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

basisvaardigheden voor leerlingen. We staan aan de vooravond van een belangrijke ontwikkeling: Wat wordt de rol van de kerndoelen digitale geletterdheid? Hoe geef je je onderwijs vorm? Hoe werk je vanuit een gezamenlijke visie? En waar kun je op school nu al mee aan de slag?

2.10 Leren over maatschappelijke en natuurwetenschappelijke vraagstukken in het po

Maarten Kleinhans, hoogleraar geowetenschappen, Universiteit Utrecht, Yolande Potjer, lerarenopleider geschiedenis, Iselinge Hogeschool en Marcel Staring, lerarenopleider/ portefeuillehouder onderwijsontwikkeling, Hogeschool Windesheim Almere

In deze sessie buigt Maarten Kleinhans zich over de inhoud van de vernieuwde kerndoelen mens en maatschappij & mens en natuur. Hij reflecteert op de vraag of leerlingen op school de noodzakelijke bagage meekrijgen om met complexe maatschappelijke en natuurwetenschappelijke vraagstukken om te gaan. Vanuit zijn ervaring als 'professor water en zand' voor het wetenschapsknooppunt Utrecht vindt Maarten het belangrijk kinderen te laten ervaren hoe ze de wereld om hen heen kunnen onderzoeken. Lerarenopleiders Marcel Staring en Yolande Potjer geven vanuit het perspectief van de lerarenopleiding hun blik op deze reflectie.

2.11 Een één-tweetje tussen gymles en kerndoelen

Corike van de Merwe, curriculumontwikkelaar bewegen en sport, SLO

We beginnen in de gymzaal: jouw activiteiten, lessen en je vakwerkplan. Sluiten de geactualiseerde kerndoelen aan bij jouw onderwijspraktijk, of vraagt dit nog wat inspanning? Daarna kaatsen we de bal weer terug: hoe laat je de kerndoelen in samenhang aan bod komen in je lessen, passend bij je leerlingen? Een één-tweetje tussen de praktijk en de doelen, om betekenisvol onderwijs te geven.

2.12 Taal in beweging. Taalvariatie en taalverandering in de klas

Jocelyn Pleumeekers, curriculumontwikkelaar Nederlands, SLO en Kristel Doreleijers, postdoctoraal onderzoeker, Meertens Instituut

Hoe geef je taalvariatie en taalverandering een plek in je lessen Nederlands? Hoe zorg je voor aansluiting bij de nieuwe kerndoelen voor de onderbouw vo en de examenprogramma's? Samen kijken we naar materialen voor de fase van beproeven. Ook ga je zelf aan de slag met lesideeën, bijvoorbeeld over straattaal en dialecten. Zo sla je een brug tussen taalvariatie en taalverandering en andere doelen en leergebieden. Je krijgt inspiratie en praktische handvatten om betekenisvol invulling te geven aan deze nieuwe inhoud.

Een interessante sessie voor leraren in de onder- én bovenbouw van het vo!

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

2.13 Een prachtig huwelijk: burgerschap en kunst

Moniek Warmer, Pascal Marsman en Viola van Lanschot Hubrecht, curriculumontwikkelaars, SLO

De nieuwe kerndoelen kunst en cultuur in de praktijk. Hoe integreer je de inhoud van burgerschap in je kunstonderwijs? Kunst en burgerschap hangen sterk met elkaar samen. Kunst biedt een middel om maatschappelijke kwesties te onderzoeken, over maatschappelijke kwesties in dialoog te gaan of er een standpunt over in te nemen. Ook biedt kunst een andere manier om deze vraagstukken invoelbaar te maken. In deze sessie laten we zien hoe de burgerschapsinhouden een plek krijgen in de kerndoelen. Je krijgt inspirerende praktijken uit het onderwijs te zien, waarin burgerschap en kunst samengaan. En je gaat zelf aan de slag met de integratie van de kerndoelen burgerschap en kunst.

2.14 Rijke leerlijnen: gemaakte keuzes

Eline de Nood, projectleider consultatie en Johan van Driel, programmamanager leerlijnen, SLO

SLO maakt leerlijnen bij de geactualiseerde kerndoelen. Deze helpen je om een schoolcurriculum te ontwikkelen. In deze interactieve sessie gaan we in op de bedoeling van de leerlijnen en de keuzes bij het ontwikkelen. Praat mee over hoe je school kan bijdragen aan de ontwikkeling van de leerlijnen.

2.15 De rol van de schoolleider in curriculumontwikkeling (vo)

Geesje van Slochteren, projectleider curriculumontwikkeling, SLO, Talita Groenendijk, curriculumonderzoeker, SLO en Judit Weekenborg, procesbegeleider leernetwerk, Voortgezet Leren

Werken aan het curriculum vraagt om leiding en sturing. Maar hoe doe je dat? Hoe voer je als schoolleider het gesprek over het curriculum met secties en teams? Zij zijn toch de inhoudelijke experts? In deze sessie onderzoeken we wat je rol is, hoe je hier invulling aan geeft en wat daarvoor essentieel is, met een afwisseling van theorie, actieve werkvorm en uitwisseling. Je krijgt praktische tools om direct aan de slag te gaan op je school.

2.16 Kerndoelen in de wet: de wondere wereld van wet- en regelgeving

Eerin Engelen, beleidsmedewerker curriculum, ministerie van OCW

Je kunt nu al werken met de nieuwe kerndoelen. Zo ben je op tijd klaar voor de wettelijke verplichting. Het vastleggen van de nieuwe kerndoelen in wet- en regelgeving is een uitgebreid proces waar politiek, praktijk en beleid bij elkaar komen. Voor veel mensen in het onderwijs misschien een beetje een saai klinkende ver-van-mijn-bedshow. Maar wetgeving is allesbehalve saai! Neem een kijkje in de keuken van wet- en regelgeving en volg de route van conceptkerndoel tot wetgeving.

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

2.17 Verwachtingen van leerlingen

Jeroen Bron, programmamanager, SLO en Saskia Hubers, programmamedewerker SLO, Jiske Creemer, LAKS en Jim Soeteman, LAKS

Om relevante inhouden voor een vak of leergebied te bepalen, zijn leraren, vakexperts en vakverenigingen cruciaal. En dat geldt zeker ook voor leerlingen. Om hun stem te horen en te benutten houden we sessies met leerlingen, samen met LAKS. Hun feedback geeft een beeld van de verwachtingen van leerlingen over het curriculum. Deze feedback kan scholen en leraren ook helpen keuzes te maken over het onderwijsaanbod. Kijk met ons wat je kunt leren van leerlingen.

2.18 Aandacht voor maatschappij en natuur met de conceptexamenprogramma's wiskunde havo-vwo

Maarten De Boeck, Jos Tolboom en Johan Brons, curriculumontwikkelaars vo wiskunde, SLO, Frederik Oorschot, curriculumontwikkelaar aardrijkskunde, SLO, Wim Caspers, lerarenopleider, TU Delft en bestuur, Platform Wiskunde Nederland, Nelleke den Braber, lerarenopleider wiskunde, NHL Stenden Hogeschool en Irene de Vries, leraar economie, Descart Utrecht

Wiskunde krijgt pas echt betekenis voor leerlingen wanneer het verbonden wordt met andere leergebieden. De concept-examenprogramma's 'wiskunde maatschappij' en 'wiskunde natuur', die de huidige wiskunde A, B en C examenprogramma's gaan vervangen, bieden hier volop gelegenheid voor. In deze sessie vertellen we je meer

over de conceptexamenprogramma's wiskunde havo-vwo. Daarbij geven we concrete voorbeelden van wiskunde in samenhang met biologie, NLT, (bedrijfs)economie en aardrijkskunde ter inspiratie voor je onderwijs. Iedereen, met of zonder wiskundige achtergrond, is welkom om de samenhang tussen maatschappij, natuur en wiskunde met ons te ontdekken.

2.19 Het nieuwe maatschappijleer in de praktijk

Luuk Kampman en Lars van der Bruggen, curriculumontwikkelaars vo, SLO

In deze sessie hoor je over de eerste indrukken van leerlingen, leraren en schoolleiders over de nieuwe conceptexamenprogramma's maatschappijleer. Wat zijn hun bevindingen, wat zijn jouw ideeën en wat wil je ons meegeven voor het vervolg? Je gaat aan de slag met nieuwe lesmaterialen en we gaan daarover in gesprek.

2.20 Conceptexamenprogramma's natuurkunde: wat staat erin en hoe gaat het verder?

Maartje Brouwers-Meeuwis en Erik Woldhuis, curriculumontwikkelaars natuurkunde, SLO en Kim Krijtenburg-Lewerissa, lerarenopleider natuurkunde, Freudenthal Instituut, Universiteit Utrecht

De nieuwe conceptexamenprogramma's voor natuurkunde hebben veel aandacht voor samenhang, binnen natuurkunde en met de andere natuurwetenschappelijke vakken. Ze bieden veel kansen om leerlingen echt aan het denken te zetten en relevant onderwijs te geven. In deze

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

sessie maak je kennis met vernieuwde en nieuwe inhoud. We dagen je uit om na te denken over wat dit betekent voor jouw onderwijs. En je hoort hoe het verder gaat.

2.21 Conceptexamenprogramma's scheikunde: wat staat er in en hoe gaat het verder?

Marijn Meijer, curriculumontwikkelaar scheikunde, SLO, Gjalt Prins, VVC-lid en leraaropleider, Freundenthal instituut, Universiteit Utrecht en Herbert van der Voort, VVC-lid en leraar, Hyperionlyceum, Amsterdam

De nieuwe conceptexamenprogramma's scheikunde hebben veel aandacht voor samenhang, binnen scheikunde en met de andere natuurwetenschappelijke vakken. Ze bieden kansen om leerlingen echt aan het denken te zetten en relevant onderwijs te geven. In deze sessie maak je kennis met vernieuwde en nieuwe inhoud. We dagen je uit om na te denken over wat dit betekent voor jouw onderwijs. En je hoort hoe het verder gaat.

2.22 Werken aan vernieuwende meetinstrumenten

Romy Noordhof, hoofd Team Prototypes, Citolab, Stichting Cito en Marica Balk, R&D specialist, Citolab, Stichting Cito

Citolab, de onderzoeks- en innovatieafdeling van Stichting Cito, maakt prototypes van vernieuwende meetinstrumenten. Hoe meet je moeilijk meetbare vaardigheden? Hoe zorg je dat metingen recht doet aan de vaardigheid? Hoe maak je gebruik van nieuwe technieken? Hoe kijk je

efficiënter na, of hoe haal je meer uit je toetsdata? In deze sessie krijg je een demonstratie van prototypes (geslaagde en minder geslaagde voorbeelden). Je krijgt een klein inkijkje in hoe je zo'n ontwerpvragestuk zelf aanpakt en je kunt jouw ontwerpvragestukken voorstellen voor het toekomstige werkprogramma van CitoLab.

2.23 Praktijkgerichte programma's havo

Mariska Maas en Marieke Post-strijker, curriculumontwikkelaars vo, SLO en Auke Hehenkamp en Kim Eijkelhof, leraren, X11 Utrecht.

In praktijkgericht programma's voeren leerlingen praktijkgerichte en realistische opdrachten uit voor externe opdrachtgevers, zoals bedrijven, instellingen en vervolgonderwijs. Zo ervaren leerlingen hoe het er in de praktijk aan toegaat en waar hun talenten liggen. Dat bereidt ze beter voor op het vervolg. In deze sessie nemen we je mee in het proces naar de definitieve examenprogramma's. Je hoort hoe je het onderwijsprogramma kunt inrichten en krijgt een praktijkvoorbeeld van pilotschool X11.

Ronde 3 15:15 – 16:15 uur

Algemene lezingen en sessies

- 3.1** En nu begint het werk!
Curriculumimplementatie en de leraar
- 3.2** Vakoverstijgend werken aan taal:
talenbewust lesgeven en het nieuwe curriculum
- 3.3** Frictie in de klas bij onderwijs over
duurzaamheidsvraagstukken
- 3.4** Het schoolteam centraal:
onderwijsverandering als sociale beweging
- 3.5** Periodiek curriculumonderhoud: zicht op curriculum

Extra

- 3.6** Live-opname 'Tjipcast' met dr. Tjip de Jong: Hoe vertaal je geactualiseerde kerndoelen naar het onderwijs in de klas?

Sessies po en onderbouw vo

- 3.7** Laat je leerlingen zich verwonderen over taal!
- 3.8** Wereldoriëntatie en kerndoelen: ervaringen uit het werkveld
- 3.9** Taal, spelen en pedagogiek in het leergebied mens en natuur
- 3.10** Aan de slag met de nieuwe kerndoelen, maar hoe dan?
- 3.11** Versterk de basisvaardigheden taal in het po
- 3.12** Hoe gebruik je kerndoelen en functionele kerndoelen op school?
- 3.13** Spelen met het curriculum: de vertaling van actuele doelen in je team
- 3.14** In gesprek met de Inspectie over taal, rekenen-wiskunde en digitale geletterdheid
- 3.15** GOpen | Passend lesmateriaal voor leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs

- 3.16** Vlinders in je buik én in het klaslokaal – naar een leeftijdsadequaat en schooleigen curriculum relationele en seksuele vorming

Sessies bovenbouw vo

- 3.17** Een ambitieus examenprogramma lichamelijke opvoeding afsluiten
- 3.18** Van ontwerp naar klaslokaal: werken met de vernieuwde examenprogramma's MVT
- 3.19** Vaardigheden in de mens- en maatschappijvakken
- 3.20** "Ik ben meer dan één toets" – over toets- en prestatiedruk
- 3.21** Op weg naar nieuwe examens Nederlands
- 3.22** De rol van de schoolleider bij de actualisatie van het curriculum
- 3.23** Rijkere onderwijs voor het vmbo-tl

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

3.1 En nu begint het werk! Curriculumimplementatie en de leraar

Ina Cijvat, docent-onderzoeker Toerusting van onderwijsprofessionals Lectoraat Leren en innoveren, Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding Hogeschool van Amsterdam

Geactualiseerde kerndoelen en examenprogramma's zijn een uitgelezen kans om als school stil te staan bij je onderwijs. Hoe geef je ze een plek in je curriculum? Het belangrijkste werk ligt bij de leraar. Wat vraagt dat van leraren en lerarenteams? Wat heb je nodig van je schoolorganisatie? We gaan het hebben over de implementatie in de klassenpraktijk en welke patronen je belemmeren om samen te ontwikkelen, implementeren en leren. Wat heb je nodig om een gezamenlijke ontwikkelruimte te creëren voor curriculumvernieuwing?

3.2 Vakoverstijgend werken aan taal: talenbewust lesgeven en het nieuwe curriculum

Joana Duarte, hoogleraar onderwijswetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen

Talenbewust lesgeven is een krachtige aanpak om het talenonderwijs betekenisvoller te maken en vakoverstijgend te werken aan de basisvaardigheden van je leerlingen. In een steeds diversere schoolomgeving biedt deze benadering ook ruimte voor erkenning van

meertaligheid en taalvariëteiten in de klas. Aan de hand van voorbeelden en interactieve momenten verkennen we samen wat talenbewust lesgeven betekent in het licht van de nieuwe kerndoelen en examenprogramma's en hoe je dit concreet toepast.

3.3 Frictie in de klas bij onderwijs over duurzaamheidsvraagstukken

Saro Lozano Para, lerarenopleider en onderzoeker vakdidactiek geschiedenis en burgerschapseducatie, Universiteit Utrecht/Hogeschool Utrecht, Tim Favier, hoofddocent duurzaamheidseducatie, Hogeschool Utrecht en Elwin Savelsberg, lector Curriculumvraagstukken funderend onderwijs, Hogeschool Utrecht

De geactualiseerde kerndoelen besteden meer aandacht aan duurzaamheidsvraagstukken, zoals klimaatverandering. Ook leggen ze meer nadruk op socialisatie en persoonsvorming. Leerlingen worden gestimuleerd om na te denken over hun eigen normen, waarden en mogelijke bijdragen aan duurzaamheid. Ook is er aandacht voor het spanningsveld tussen verschillende belangen. Dit vraagt veel van leraren. Zeker omdat duurzaamheid vaak maatschappelijke controverses oproept die ook in de klas kunnen spelen, zoals het stikstofdebat. Bovendien kan het onderwerp gevoelens van machteloosheid oproepen bij je leerlingen. In deze sessie bespreken we hoe je constructief omgaat met emoties en frictie in de klas, en welke werkvormen je hierbij kunnen ondersteunen.

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

3.4 Het schoolteam centraal: onderwijsverandering als sociale beweging

Frank Cornelissen, hoogleraar Innovatie in het onderwijs, Universiteit van Amsterdam

De afgelopen decennia komen er steeds meer signalen dat ons onderwijs toe is aan verandering. Transitietheorie laat zien dat we een cruciale periode ingaan, waarin ons oude onderwijssysteem wordt afgebroken en het nieuwe opgebouwd. Welke veranderingen zijn er? Hoe vinden we onze weg naar het nieuwe onderwijssysteem? Hoe komt ons onderwijs eruit te zien? Welke veranderaanpak is er nodig? In deze sessie kijken we hoe we dit proces kunnen versnellen. Dit vraagt om een andere, krachtigere vorm van onderwijsverandering, die begint bij schoolteams en wordt aangedreven door een sociale beweging.

3.5 Periodiek curriculumonderhoud: zicht op curriculum

Suzan van Dieren, projectleider Periodiek Onderhoud en strategisch adviseur, SLO en Milan Rouhof, beleidsmedewerker primair onderwijs, ministerie van OCW

Na de actualisatie van het landelijk curriculum willen we overgaan naar een voorspelbaar en transparant systeem van periodiek curriculumonderhoud voor po en vo. Dat is hard nodig, want veel kerndoelen en examenprogramma's waren tot wel twintig jaar oud. Hoe zorgen we dat het curriculum ook in de toekomst up-to-date blijft? Welke vakgebieden zijn als eerste weer toe aan vernieuwing? Hoe kun je meedenken als leraar? En hoe monitoren en onderzoeken we de komende

jaren de nieuwe doelen in de onderwijspraktijk? Waar moeten we onze aandacht op richten en wie hebben we daarbij nodig? Laat je bijpraten over de laatste ontwikkelingen, denk en praat mee.

Extra

3.6 Live-opname 'Tijpcast' met dr. Tjip de Jong: Hoe vertaal je geactualiseerde kerndoelen naar het onderwijs in de klas?

Tjip de Jong: docent Master Curriculum Ontwikkeling Primair Onderwijs, Radboud Universiteit Nijmegen, wetenschapper, schrijver en maker van Tijpcast.

Kom naar de live-opname van Tijpcast, de podcast van Tjip de Jong. In deze sessie voor **leraren po** gaat hij in gesprek met inspirerende gasten over hoe je de kerndoelen vertaalt naar een schoolcurriculum dat past bij je onderwijsvisie en jouw leerlingen. Hoe creëer je een leeromgeving waarin niet de lesstof, maar de leerling centraal staat? Een uitnodiging om anders te kijken naar curriculumontwikkeling op school, leren en lesgeven. Tijdens het gesprek kun je vragen stellen aan de tafelgasten en Tjip.

Let op: tijdens deze sessie maken we audio- en video-opnames. Door deel te nemen, geef je toestemming voor het gebruik en openbaar delen van dit materiaal.

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

3.7 Laat je leerlingen zich verwonderen over taal!

Jantien Dhont, curriculumontwikkelaar Nederlands po, SLO, Aletta Kwant en Evelien Borgonjon, docenten Nederlands/taaldidactiek, Hanze Groningen

De geactualiseerde kerndoelen Nederlands hebben specifieke aandacht voor de relatie tussen vorm en betekenis van taal. We willen dat leerlingen inzicht krijgen in ons taalsysteem en zich verwonderen over taal en taalgebruik. Maar hoe pak je dat aan? Op pabo's zijn lerarenopleiders hier al volop mee bezig. Evelien Borgonjon en Aletta Kwant vertellen hoe ze studenten ondersteunen om betekenisvol taalbeschouwingsonderwijs te ontwerpen in een context waarin leermiddelen veelal leidend zijn. Aan de hand van eigen werkvormen en good practices van studenten krijg je inzicht in hoe je in eenvoudige stappen komt tot interactief taalbeschouwingsonderwijs.

3.8 Wereldoriëntatie en kerndoelen: ervaringen uit het werkveld

Verschillende leraren, studenten en lerarenopleiders met gespreksleider Robbert Blanken, curriculumontwikkelaar mens en natuur po, SLO

Onderwijs in wereldoriëntatie op de basisschool: hoe ontwerp je het en hoe voer je het uit? Aan de hand van voorbeelden gaan we het hebben over betekenisvol onderwijs over de wereld om ons heen. Niet alleen good practices, maar ook uitdagingen. De nadruk ligt op de meerwaarde van een combinatie van de geactualiseerde kerndoelen mens en natuur

en mens en maatschappij. Je doet nieuwe ideeën op en kunt al je vragen stellen. Zo help je ons weer om leerlijnen en leerlandschappen te ontwikkelen.

3.9 Taal, spelen en pedagogiek in het leergebied mens en natuur

Marijn Meijer, curriculumontwikkelaar mens en natuur, SLO en Jannette Prins, docent-onderzoeker, Hogeschool Leiden en Thomas More academie

De wereld om je heen ontdekken en begrijpen. Of je nu kind of wetenschapper bent, je gebruikt taal. Met taal geef je woorden aan wat je waarneemt. In de geactualiseerde kerndoelen mens en natuur staan denken en doen centraal. Denken is grip op die wereld krijgen en dat betekent woorden vinden en taal ontwikkelen. Hoeveel ruimte laat het schoolcurriculum voor de taalontwikkeling van leerlingen? Ga actief bezig met de praktijk en onderzoek de eigen taalontwikkeling van je leerlingen.

3.10 Aan de slag met de nieuwe kerndoelen, maar hoe dan?

Charlotte van Voorden, teamleider curriculum, ministerie van OCW

De vernieuwing van het curriculum vergt veel veranderingen: in leermiddelen, toetsing, de kwaliteitszorg door scholen, toezicht, de professionele ontwikkeling van onderwijspersoneel en de lerarenopleidingen. Daarom voeren we de nieuwe kerndoelen ook

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

stapsgewijs in. Het ministerie van OCW en onderwijsorganisaties roepen scholen op om niet te wachten op wettelijke invoering van de nieuwe kerndoelen. Ga er dit schooljaar al mee aan de slag! Maar hoe dan? We nemen je mee in het tijdpad van de implementatie en de ondersteuning die verschillende onderwijsorganisaties hierbij geven de komende tijd.

3.11 Versterk de basisvaardigheden taal in het po

Nora Steenbergen-Penterman, curriculumontwikkelaar po, SLO, Anne-Christien Tammes, senior onderwijsadviseur/taalexpert, Sardes en Channa Scholtens, projectleider basisvaardigheden Veluwe Onderwijsgroep en leraar Daltonschool de Zonnewende Apeldoorn

Wat zijn basisvaardigheden taal eigenlijk? Hoe dragen de conceptkerndoelen Nederlands bij aan het versterken van die basisvaardigheden? En hoe krijg je schoolteams mee in het proces van curriculumontwikkeling? Channa Scholtens vertelt haar ervaringen. We delen in deze sessie expertise, wisselen ervaringen uit en je ontvangt tools die je direct kunt inzetten. Hiermee kun je samen met je schoolteam aan de slag.

3.12 Hoe gebruik je kerndoelen en functionele kerndoelen op school?

Eveline Otter en Jenny Seijdel, curriculumontwikkelaars gespecialiseerd onderwijs, SLO en Marijke le Cluese, rekenspecialist, SBO de Súdwester Sneek

Tijdens de sessie ga je praktisch aan de slag door de kerndoelen en functionele kerndoelen met elkaar te vergelijken. Je hoort wat de verschillen en overeenkomsten zijn tussen de kerndoelen en de functionele kerndoelen. Daarna nemen we je mee in een praktijkvoorbeeld van een school. Hoe kom je op basis van de kerndoelen en functionele kerndoelen tot een beredeneerd aanbod in het so en het vso?

3.13 Spelen met het curriculum: de vertaling van actuele doelen in je team

Moniek Warmer, curriculumontwikkelaar, SLO

Welke mogelijkheden bieden de geactualiseerde kerndoelen? Wat moet en wat mag? Waar zit de ruimte om zelf invulling te geven? En hoe voer je een goed gesprek over je curriculum in je team? In deze sessie verken je aan de hand van het curriculumkleed concreet een aantal doelen. Je krijgt tools die je direct kunt inzetten. Je leert curriculumbewust te denken en krijgt zo grip op wat de nieuwe doelen voor jou betekenen.

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

3.14 In gesprek met de Inspectie over taal, rekenen-wiskunde en digitale geletterdheid

Mirjam Snel, strategisch Expert Taal, Nathalie van der Wal, strategisch Expert Rekenen en Wiskunde, Albert Rouschop, inspecteur PO en voorzitter Digitale geletterdheid en Michelle van der Wal, strategisch Inspecteur, Inspectie van het Onderwijs

Ga in gesprek met de Inspectie over taal en rekenen-wiskunde en het toezicht daarop. Wat is de stand van zaken en hoe kijkt de Inspectie naar het onderwijs in taal en rekenen-wiskunde? Welke rol speelt digitale geletterdheid? Wat doet de Inspectie om het taal- en reken-wiskundeonderwijs te verbeteren?

3.15 GOpen | Passend lesmateriaal voor leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs

Steffie van der Meijden, projectmanager GOpen, Sectorraad GO

Goed onderwijs vraagt om goed leermateriaal. Maar voor veel leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs sluit het aanbod van educatieve uitgeverij niet goed aan. Dat kan anders. Met GOpen bouwen we aan een duurzame collectie van open leermateriaal voor en door onderwijsprofessionals uit het gespecialiseerd onderwijs. Alle materialen zijn voor iedereen toegankelijk. In deze sessie hoor je hoe dat werkt en wat jouw rol daarin kan zijn.

3.16 Vlinders in je buik én in het klaslokaal – naar een leeftijdsadequaat en schooleigen curriculum relationele en seksuele vorming

Elsbeth Reitzema, senior programmamedewerker Educatie & Opvoedondersteuning Rutgers (PO en GO), Rutgers en Alicia Euwema, senior programmamedewerker Jongeren - Seksuele vorming SANL (VO), Soa Aids Nederland

Hoe geef je relationele en seksuele vorming vorm binnen het nieuwe curriculum? In deze sessie verkennen we wat moet (nieuwe kerndoelen) en wat werkt (wetenschappelijke inzichten). Onderwijsprofessionals krijgen handvatten om dit te vertalen naar een schooleigen aanpak. We bespreken het belang van draagvlak, ouderbetrokkenheid en samenwerking met externen. Inspirerende voorbeelden en praktische do's en don'ts helpen je op weg.

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

3.17 Een ambitieus examenprogramma lichamelijke opvoeding afsluiten

Jacob Nienhuis, curriculumontwikkelaar bewegen en sport, SLO

Hoe ontwikkel je een manier van toetsen en afsluiten die aansluit bij de ambities van de nieuwe examenprogramma's voor lichamelijke opvoeding (LO) en bewegen, sport en maatschappij (BSM)? Hoe doe je recht aan de verschillen tussen leerlingen in achtergrond en mogelijkheden in bewegen en sport? De actualisatie van de examenprogramma's is flink op stoom. De nieuwe eindtermen voor LO en BSM beginnen vorm te krijgen. Samen met jou verkennen we dilemma's en vragen rond de toetsing en afsluiting van het examenprogramma.

3.18 Van ontwerp naar klaslokaal: werken met de vernieuwde examenprogramma's MVT

Daniela Fasoglio en Stéfanie Leunissen, curriculumontwikkelaars moderne vreemde talen vo, SLO en Claire Smulders, opleider en vakexpert, Universiteit Leiden met medewerking van Doris Abitzsch, Jurjen Faber, Anna Kaal en Niek Schefer, coördinatoren voorbeeldmaterialen MVT.

De examenprogramma's voor moderne vreemde talen en culturen zijn grondig vernieuwd. Ze zijn nu concreter beschreven, beter op elkaar afgestemd en sluiten aan op het ERK. Er is volop aandacht voor relevante inhoud en als informatieverwerking, taalbewustzijn en cultuurbewustzijn. Voor de zomer zijn materiaalontwikkelaars gestart met lesmateriaal

op basis van de nieuwe examenprogramma's. Inmiddels worden deze voorbeeldmaterialen ingezet ter inspiratie om de vernieuwde examenprogramma's op scholen te beproeven. Wat levert dat op? Wat werkt, en wat vraagt het van jou als docent en schoolleider? In deze interactieve sessie kijk je mee over de schouder van curriculum- en materiaalontwikkelaars. Zet je multifocale bril op en laat je inspireren!

3.19 Vaardigheden in de mens- en maatschappijvakken

Michiel Bart, curriculumontwikkelaar economie & bedrijfseconomie, Hanneke Bartelds, curriculumontwikkelaar geschiedenis, Arjan Koek, curriculumontwikkelaar filosofie, Frederik Oorschot, curriculumontwikkelaar aardrijkskunde en Yaël Duindam, curriculumontwikkelaar aardrijkskunde, SLO

In mens- en maatschappijvakken spelen vaardigheden een belangrijke rol. In deze sessie bespreken we de vaardigheden in de concepteindtermen van aardrijkskunde, economie, bedrijfseconomie, filosofie en geschiedenis. We gaan in op de doorgaande lijn in de conceptkerndoelen van mens en maatschappij (onderbouw vo) naar de vaardigheden in de concepteindtermen van de verschillende vakken (bovenbouw vo). Ook de relatie tussen de vaardigheden en de inhoudelijke domeinen komt aan de orde. We beginnen met een plenair gedeelte en gaan daarna in kleinere groepen per vak met elkaar in gesprek. Zo kun je geïnspireerd aan de slag met vaardigheden in je onderwijs.

Lezingen en sessies algemeen

Sessies po en onderbouw vo

Sessies bovenbouw vo

3.20 “Ik ben meer dan één toets” – over toets- en prestatiedruk

Dirk-Jan van Dijk, projectleider Toetsdruk Verminderen, VO-raad, Romy Mondeel, projectmedewerker Toetsdruk Verminderen, LAKS en Sophie Damman, projectmedewerker Toetsdruk Verminderen, VO-raad

Hoe geef je het curriculum vorm met oog voor toets- en prestatiedruk én leerlingwelzijn? Daarover gaan we in deze interactieve workshop in gesprek. De urgentie groeit: ongeveer de helft van de jongeren ervaart regelmatig of zelfs vaak ongezonde druk vanuit school. Dit ligt vooral aan de hoeveelheid én planning van toetsen en de focus op cijfers in plaats van leren. Wie denkt en discussieert mee over een toekomstbestendig, menselijker onderwijssysteem? Deze sessie is voor schoolleiders, docenten, beleidsmakers en iedereen die onderwijs wil waarin leerlingen meer zijn dan één toets.

3.21 Op weg naar nieuwe examens Nederlands

Anke Herder, curriculumontwikkelaar Nederlands vo, SLO en Patrick Rooijackers, leesonderzoeker, Stichting Cito en vakdidacticus Nederlands, Tilburg University

De examens Nederlands in het voortgezet onderwijs hebben een bewogen geschiedenis. De leesexamens havo en vwo lagen in 2010-2016 bijna jaarlijks onder vuur: deden ze wel recht aan het rijke schoolvak Nederlands? Met ingang van 2024 werden deze twee examens vernieuwd: diep begrip kwam centraal te staan, en taal en literatuur kreeg een zichtbare plaats. We gaan in op deze succesvolle vernieuwing. Hoe ontwikkelen de vmbo-, havo- en vwo-examens Nederlands zich de komende jaren? Dat hoor je in deze sessie.

3.22 De rol van de schoolleider bij de actualisatie van het curriculum

Elsje de Vries, expert curriculumonderzoek, Hans de Vries, curriculumontwikkelaar, SLO en Lyda Vos, afdelingsleider beroepsgericht vmbo (basis-, kader-, gemengde leerweg), Praktiq

In korte tijd krijgen scholen te maken met nieuwe kerndoelen en examenprogramma's voor alle algemeen vormende vakken. Dat biedt scholen kansen om hun onderwijs een impuls te geven. Daarbij spelen schoolleiders een belangrijke rol. Tijdens deze sessie benutten we de ervaringen die schoolleiders in de fase van beproeven van de conceptexamenprogramma's hebben opgedaan. Wat kunnen schoolleiders nu al doen om de nieuwe examenprogramma's op hun school in te voeren?

3.23 Rijker onderwijs voor het vmbo-tl

Maartje Brouwers-Meeuwis en Wendell Mambi, curriculumontwikkelaars PGP, SLO, Aafke Oldenbeuving, curriculumontwikkelaar biologie, SLO, Jeff Gradener, opleider biologie 2e graads, Hogeschool Utrecht en Gerdien van der Veer, leraar vmbo-tl biologie, Stedelijk Innova Enschede

Misschien is er wel niets mooier dan leerlingen die niet alleen trots zijn op een cijfer voor een toets, maar ook op geheel eigen wijze laat zien wat ze kunnen. Deze sessie is voor iedereen die leerlingen in het vmbo-tl meer van zulke momenten gunt. Maak kennis met de praktijkgerichte programma's en de conceptexamenprogramma's van biologie, natuurkunde en scheikunde. Je krijgt concrete voorbeelden en ervaart hoeveel ruimte deze vakken bieden voor het verrijken van het onderwijsprogramma.

slo / CONGRES

21 NOVEMBER / NBC / NIEUWEGEIN

We ontmoeten je graag!